

Grupa 484 i Fabrika knjiga organizovale su 2017. godine, kao i u oktobru 2014,¹ julu 2015,² i julu 2016,³ četvorodnevni seminar “Humanistika u tranziciji”, na Andrevlju, od 13. do 16. jula. Ovaj put tema su bili osnovni koncepti demokratije, njihove dobre i loše strane, kao i neke praktične veštine za kolektivno odlučivanje.

Predavači i teme predavanja bili su:

13.07.2017. Biljana Đorđević

Kako se rekonstituiše narod: modeli oblikovanja kolektivne volje u agonističkoj demokratiji

U srži agonističke demokratije je proces konstrukcije i artikulacije interesa i identiteta, odnosno formiranja demokratskih subjekata. Ako identiteti pojedinaca nisu unapred dati ni fiksirani, ni politička praksa se ne sme svesti na odbranu cementiranih identiteta, niti se moć sme shvatiti isključivo kao spoljni odnos koji se tiče dva unapred zadata identiteta. Naprotiv, moć i politička praksa konstituišu i rekonstituišu identitete, te iz ovoga za agoniste sledi da cilj demokratske politike ne sme da bude jalovi pokušaj uklanjanja moći i sukoba koji iz razlika proizlaze, već promovisanje oblika moći koji su u skladu s demokratskim vrednostima. Agonisti dovode u pitanje homogenost koncepata poput naroda ili klase i naglašavaju razliku, pluralizam, odnosno sukob kao

**ANDREVLJE,
13–16. JUL, 2017.**

1 O seminaru iz 2014, kao i o njegovoj predistoriji, te tekstove tada održanih predavanja, vidi u *Reč* 85 (2015), str. 135–194. Dostupno i na <http://www.fabrikaknjiga.co.rs/wp-content/uploads/2015/07/Rec-85-31-final.pdf>.

2 O seminaru iz 2015, kao i tekstove tada održanih predavanja, vidi u *Reč* 86 (2016), str. 77–144. Dostupno i na http://www.fabrikaknjiga.co.rs/wp-content/uploads/2016/08/Rec-2016_Final.pdf.

3 Vidi blok tekstova s letnje škole u Kovačici u ovom broju.

ontološko stanje. Jedinstvo takvih subjekata je zamislivo ali uvek kao trenutni rezultat hegemonijske borbe. Predavanje razmatra teorijske i praktične prednosti i mane dva različita agonistička modela oblikovanja pluralnog kolektivnog subjekta: modela pluralizacije i modela hegemonije sa posebnim osvrtom na projekat konstrukcije naroda koji zastupa Podemos u Španiji.

14.07.2017. Nenad Dimitrijević

O ustavu i demokratiji

Poći ćemo od pitanja šta je ustav. Potom ćemo pitati da li je ustav važan za političku zajednicu. Predavač će tvrditi da je ustav važan samo ako doprinosi ljudskoj slobodi, jednakosti i socijalnoj pravdi. Politički režim koji brani ove vrednosti zaslužuje da se nazove (ustavnom) demokratijom. Sledi da većinski princip nije bitno obeležje demokratije. Demokratija je režim koji brani ljudsko dostojanstvo od pretnji koje su svojstvene vladavini većine. Ustavni sud je jedan od bitnih instrumenata ovako shvaćene demokratije, kao institucija koja brani slobodu i jednakost od uvek prisutnih pretnji političke represije i socijalno-ekonomske dominacije.

14.07.2017. Nenad Dimitrijević i Marko Aksentijević

Razgovor o politici u teoriji i praksi

222

Razgovor treba da pokaže kako se teorijske koncepcije realizuju u političkoj praksi, ali i obrnuto – kako se u praksi političkog aktivizma preosmišljavaju i menjaju teorijske koncepcije.

15.07.2017. Tanja Petovar

Veštine timskog rada i strateškog planiranja

Mnoge firme/organizacije postaju uspešne zahvaljujući posvećenom i kreativnom radu zaposlenih/članova, i jasno postavljenim ciljevima i sinergiji u njihovom ostvarenju. Da bi se od grupe ljudi napravio uspešan tim potrebno je ovladati određenim veštinama, znati odabrati ljude, motivisati ih i verovati da su sposobni da samostalno odlučuju i snose odgovornost za preuzete obaveze. Tokom jednodnevne obuke – dva puta po četiri sata – bavićemo se prvo prirodom i prednostima timskog rada, a potom procesom strateškog planiranja i fokusiranja. Reč je o formama demokratskog upravljanja i odlučivanja koje se razvijaju prvenstveno u cilju podizanja konkurentnosti i profitabilnosti na tržištu roba i usluga, odnosno efikasnosti i društvenog uticaja u polju političke moći.

16.07.2017. Rastislav Dinić

Šta pravila ne mogu: liberalna demokratija i responsivnost

U savremenim teorijama demokratije, široko je prihvaćen stav da demokratija nije samo vladavina većine već i prihvatanje nekih osnovnih institucionalnih pravila. Ali u kojim je situacijama prikladno pozivati se na ova pravila? Može li se pozivanjem na njih razrešiti svako relevantno neslaganje? Ima li situacija u kojima pozivanje na ova pravila može ugušiti glasove građana ili prekinuti razgovor između njih? Na dva primera – jednom iz domaće i jednom iz američke politike – ukazaće se na to kako pozivanje na pravila u situacijama koje se tiču odnosa između demokratskih ideala i njihove (ne)ostvarenosti u praksi konkretnih demokratskih sistema, može ugroziti demokratiju, ignorišući političke izazove i pojačavajući osećaj ogorčenosti i frustracije među građanima.

Kratke biografije predavača

Biljana Đorđević je doktorantkinja i asistentkinja na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu za užu naučnu oblast Politička teorija, politička istorija i metodologija političkih nauka. Radila je kao istraživačica saradnica na nekoliko istraživačkih projekata Pravnog fakulteta u Edinburgu, Pravnog fakulteta i Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, Centra za civilno-vojne odnose (sada Beogradskog centra za bezbednosnu politiku), kao i u Međunarodnoj organizaciji za migracije i Komesarijatu za izbeglice Republike Srbije.

223

Nenad Dimitrijević predaje na Katedri za političke nauke na Centralnoevropskom univerzitetu u Budimpešti. Bavi se ustavnom teorijom i političkom teorijom (političkim legitimitetom i tranzicionom pravdom). Objavio je knjige *Slučaj Jugoslavija* (2001), *Ustavna demokratija shvaćena kontekstualno* (2007), *Dužnost da se odgovori* (2011) i *Demokratija na ivici* (2016).

Marko Aksentijević je po obrazovanju politikolog, a u svom radu se prevashodno bavi pitanjima društvene pravde. Aktivan je u nevladinom sektoru 15 godina na najrazličitijim pozicijama i u širokom spektru tema. Trenutno najviše radi na pitanjima učešća građana u razvoju grada kroz kolektive Ne da(vi)mo Beograd, Ministarstvo prostora i Ko gradi grad.

Tanja Petovar po povratku u Srbiju 2003. radi kao savetnik kompanija, vladinih i nevladinih organizacija u jugoistočnoj Evropi u strateškom planiranju i fokusiranju, izgradnji timova, prevladavanju sukoba, veštinama javne i interne komunikacije.

Do kraja 2006. bila je regionalna direktorka Oksfordske akademije za lidere za jugoistočnu Evropu (www.oxfordleadership.com). Bila je i istraživač u Norveškom institutu za ljudska prava u Oslu, osnivač i direktor kuće za ljudska prava Civic Link u Ljubljani, viši savetnik u stokholmskom Međunarodnom institutu za demokratiju i pomoć pri izborima i osnivač i direktor Mreže za demokratsku potporu u jugoistočnoj Evropi. Pre odlaska iz Jugoslavije 1992. bila je advokat, bavila se zaštitom ljudskih prava, a osnovala je i vodila Jugoslovenski helsinški komitet za ljudska prava.

Rastislav Dinić se bavi etikom i političkom filozofijom. Završio je osnovne studije filozofije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Nišu, stekao zvanje mastera na političkim naukama na Centralnoevropskom univerzitetu u Budimpešti i doktorirao na grupi za filozofiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Preporučena lektira

Za prvi dan:

Inigo Errejon i Chantal Mouffe, "The 15 May Movement and the emergence of Podemos"

224

Za drugi dan:

Nenad Dimitrijević, "Kako čitati ustav", <http://pescanik.net/kako-citati-ustav/>

Nenad Dimitrijević, "Kako pisati ustav", <http://pescanik.net/kako-pisati-ustav/>

Za četvrti dan:

Anne Applebaum, "Šta nam Occupy protesti govore o granicama demokratije"

Slavoj Žižek, "Demokratija je pravi neprijatelj"

Ivan Milenković, "O demokratiji koja će doći (nekad)"

Srđa Popović, "Vozi majstore, svi su ušli"

Sadržaj i program seminara osmislili su Dejan Ilić, Biljana Đorđević, Ana Kolarić i Robert Kozma (Grupa 484), koji je, zajedno s Tamarom Cvetković, bio i organizator seminara. Ovde objavljujemo tekstove nastale na osnovu održanih predavanja.

Fabrika knjiga i Grupa 484